

Az úti okmányok elfogadásának, érvényességének kérdésköre

Az Európai Unió és a schengeni térség biztonsága a schengeni külső határokon végrehajtott határforgalom-ellenőrzés során alapvetően azon múlik, hogy az ellenőrzést végző tisztviselő képes-e annak megállapítására, hogy az átlépésre jelentkező utas részéről ellenőrzésre átadott okmányt az arra jogosult hatóság állította-e ki, az megfelel-e a kiállító hatóság által meghatározott formai és tartalmi követelményeknek, illetve nem tartalmaz-e hamisítást, jogtalan változtatást.

A Lisszaboni Szerződés és a Stockholmi Program előírásai értelmében mindenki számára egyértelmű tényként kell elfogadni azt, hogy a határelőrzés szerepe a jövőben még nagyobb jelentőséggel bír és tovább erősödhet. Ezzel együtt továbbra is kiemelt figyelmet kell arra fordítani, hogy a jóhiszemű utazók és a szabad mozgás jogával rendelkező személyek utazását semmilyen intézkedés ne nehezítse. Az Európai Unió döntéseiből világosan látszik, hogy egy olyan egyensúly megteremtésére hivatott, amely egyaránt garantálja a biztonságot és a szabad mozgást, valamint az arra rászorulókat védelmét.¹

A határátkelőhelyen a tiltott határátlépés megelőzésére nem kell külön intézkedéseket hozni, mert az ellenőrzés gyakorlati végrehajtását szabályozó eljárásrendek összhangban vannak a közösségi normákkal, így biztosított az egységes elvek szerinti ellenőrzés. Az egységes szabályozás garantálja azt, hogy valamennyi, teljes jogú schengeni tagállam számára

¹ Vas Gizella: A határrendészet helye, szerepe a schengeni térségben. Migráció és Társadalom. Budapest, 2012.

Forrás: <http://rendeszet.hu/folyoirat/2012/1/hat%C3%A1rrend%C3%A9szet-helye-sze-repe-schengeni-t%C3%A9rs%C3%A9gben>

Letöltés ideje: 2019. 01. 11.

meghatározott előírás a többi tagállam biztonságát is szolgáltni hivatott. Az egységes eljárásrend biztosítja a rendszer működésének objektív elemét. A folyamatban a „gyenge láncszem” maga az ellenőrzést végző tisztviselő, akinek a feladatellátását negatívan ható, szubjektív tényezők is befolyásolhatják. Ezek a szubjektív tényezők leginkább az úti okmány okmányelemeinek vizsgálata során, a személyazonosítás folyamatában és a járművek – kiemelten a tehergépjárművek, a vasúti vagonok – ellenőrzésében érhetők tetten.² E területek kiemelése azért indokolt, mert itt valóban az ellenőrzést végző személy felkészültségén múlik az ellenőrzés sikere.

A határátlépés során érvényes úti okmány és egyéb jogosultságot igazoló okmány érvényességének – és eredetiségének – a szempontjait a Határforgalom-ellenőrzési Szabályzat részletesen meghatározza:

- *„az úti okmány vagy a tartózkodási engedély jogszabály, valamint a Bizottság Ajánlása (2006. november 6.) a tagállamok illetékes hatóságai által a személyek határokon történő ellenőrzése során használandó közös „Határőrök gyakorlati kézikönyve (Schengeni kézikönyv)” (a továbbiakban: Schengeni kézikönyv) mellékletei alapján úti okmányként, tartózkodási engedélyként elismert vagy elismertnek tekintendő okmány;*
- *azt Magyarország által elismert állam arra jogosult hatósága adta ki;*
- *megfelel a kibocsátó hatóság által meghatározott formai és tartalmi követelményeknek;*
- *azt az arra jogosult hatóság nem vonta vissza;*
- *alkalmas a személyazonosság megállapítására;*
- *az okmány felmutatója azonos azzal, aki részére az okmányt kiállították;*
- *az okmány nem hamis vagy hamisított;*
- *a területi érvényességének megfelelő államba történik az utazás;*

² Balla József: A schengeni elvek szerinti határforgalom-ellenőrzés tartalmi elemei Magyarországon 2016-ban. Magyar Rendészet, XVII. évf. 3. szám, 2017. 13–30. o.

- *az okmány időbeli érvényessége megfelelő, vagy megfelel az Európa Tanács tagállamai között a személyek szabad mozgásának szabályairól szóló, 1957. december 13-án Párizsban aláírt Európai Megállapodás kihirdetéséről szóló 2013. évi LXIII. törvény vonatkozó rendelkezéseinek;*
- *a korlátozott számú utazásra jogosító okmányt az azon feltüntetett határátlépések számáig használják fel.”³*

A belső normában rögzítettek egyértelműsítik az okmányok elfogadásának követelményrendszerét, és taxatív meghatározást adnak az ellenőrzést végző tisztviselő számára. A szabályzat kiadását megelőzően, a határőrség és a rendőrség 2008. január 1-jei integrációját követően, a határforgalom ellenőrzését is magában foglaló 8/2008. ORFK Utasítás azt határozta meg, hogy az úti okmány mikor jogosítja fel a tulajdonosát az államhatár átlépésére:

- a) *„azt a Magyarország által elismert állam erre jogosult hatósága adta ki,*
- b) *megfelel a kibocsátó hatóság által meghatározott formai és tartalmi követelményeknek;*
- c) *a Schengeni Kézikönyv mellékletei alapján elismert okmány és arra vonatkozó elismerő nyilatkozatot tettek a tagállamok;*
- d) *alkalmas a személyazonosság megállapítására;*
- e) *az okmány felmutatója azonos azzal, aki részére az okmányt kiállították;*
- f) *a területi érvényességének megfelelő államba történik az utazás;*
- g) *időben érvényes;*
- h) *nincs meghamisítva, illetve abban nem követtek el hamisítást.”⁴*

³ 24/2015. (X. 15.) ORFK utasítás a Határforgalom-ellenőrzési Szabályzatról, 2.c.

Forrás: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=191634.336952

Letöltés ideje: 2019. 01. 10.

⁴ 8/2008. (OT 6.) ORFK utasítás a Rendőrség Határrendészeti Szabályzatáról, 80. pont.

Forrás: www.police.hu/sites/default/files/8_2008_orfk_ut.doc

Letöltés ideje: 2019. 01. 11.

A 2015-ös szabályozás egy részleteiben is pontosított megfogalmazást tartalmaz, amely egyértelműsíti a gyakorlati végrehajtást.

Az okmány időbeni érvényességére vonatkozóan törvény⁵ határozza meg, hogy a szerződő felek állampolgárai, bizonyos esetekben, a már időben nem érvényes okmányokkal is jogosultak a másik szerződő fél területére beutazni és ott tartózkodni. Az Európa Tanács tagállamai között a személyek szabad mozgásának szabályairól szóló, 1957. december 13-án, Párizsban aláírt Európai Megállapodás (a továbbiakban: Megállapodás) 1958. január 1-jén lépett hatályba, amely Megállapodás szabályai Magyarországon 2013. szeptember 1-től hatályosak. A Megállapodás részes tagállamai⁶ között van Törökország és Ukrajna is, amelyek a schengeni határforgalom-ellenőrzés szerint harmadik országoknak minősülnek. Magyarország – hasonlóan a többi európai uniós és az Európai Gazdasági Térség tagállamaihoz – esetükben kinyilatkoztatta a hatálybalépés elhalasztását. Ennek eredményeként a Megállapodás Magyarország és Törökország, valamint Ukrajna viszonylatában nem alkalmazható. A Megállapodás mellékletében nevesített okmányokkal a szerződő felek állampolgárai a beutazás és a tartózkodás jogát gyakorolhatják a három hónapot meg nem haladó tartózkodás esetén. Az okmány érvényességére vonatkozóan Magyarország esetében ez azt jelenti, hogy a már időben nem érvényes (azaz lejárt érvényességű) okmányokkal is át lehet lépni az államhatárt, például Ausztria, Belgium, Franciaország, Luxembourg, Portugália, Spanyolország, valamint Svájc állampolgárai az öt évnél nem régebben lejárt magánútlevelel, Németország esetében az egy éven belül lejárt útlevelel, személyazonosító igazolvánnyal. Olaszországra vonatkozóan a gyermekek számára kiállított, fényképpel és rendőrségi bélyegző-

⁵ 2013. évi LXIII. törvény az Európa Tanács tagállamai között a személyek szabad mozgásának szabályairól szóló, 1957. december 13-án, Párizsban aláírt Európai Megállapodás kihirdetéséről.

Forrás. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=160792.247710

Letöltés ideje: 2018. 08. 11.

⁶ Ausztria, Belgium, Ciprus, Görögország, Hollandia, Franciaország, Liechtenstein, Luxembourg, Magyarország, Málta, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Svájc, Szlovénia, Törökország, Ukrajna.

lenyomattal ellátott születési anyakönyvi kivonattal is lehet az említett utazási és tartózkodási jogot gyakorolni.

A többi szerződő félhez hasonlóan Magyarország meghatározta azon okmányok körét – az egy évnél nem régebben lejárt magánútlevel és a személyazonosító igazolvány –, amelyek kiutazásra és a szerződött országokba történő beutazásra jogosítják a tulajdonosát. Ezen okmányokkal az érintett országokba ki lehet utazni, akkor is, ha a külföldre utazásról szóló törvény⁷ úgy rendelkezik, hogy a külföldre utazás joga érvényes úti okmánnyal, illetve bizonyos esetekben érvényes személyazonosító igazolvánnyal⁸ gyakorolható, mert kitételként található ezen eljárásrend.

„A magyar állampolgár nemzetközi szerződésben meghatározott országok területére történő beutazáskor a nemzetközi szerződésben meghatározott lejárt érvényességű úti okmánnyal vagy lejárt érvényességű személyazonosító igazolvánnyal is gyakorolhatja a külföldre utazás jogát.”⁹

A megfogalmazás alapján természetesen nem vonatkozik erre az esetre az okmány érvénytelenségi kritériumrendszere.

„Érvénytelen az úti okmány, ha

1. elvesztését, megsemmisülését vagy eltulajdonítását bejelentették, valamint ha azt elvették, illetve bevonták vagy szabálysértési, illetve büntetőeljárásban lefoglalták,

⁷ 1998. évi XII. törvény a külföldre utazásról.

Forrás: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=34153.348209

Letöltés ideje: 2019. 01. 10.

⁸ A magyar állampolgár érvényes személyazonosító igazolvánnyal is gyakorolhatja a külföldre utazás jogát EGT-állam területére történő beutazáskor, valamint nemzetközi szerződés alapján, illetve ha azt EGT-államnak nem minősülő állam belső joga biztosítja, amely tény, illetve annak megszűnését az adott állam értesítését követően a külpolitikáért felelős miniszter a Hivatalos Értesítőben és honlapján haladéktalanul közzétesz.

⁹ 1998. évi XII. törvény a külföldre utazásról, 1. § (4)

Forrás: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=34153.348209

Letöltés ideje: 2019. 01. 10.

2. *személyazonosság megállapítására alkalmatlan, betelt, megrongálódott,*
3. *hamis vagy meghamisították,*
4. *jogosulatlanul használták fel vagy jogosulatlan felhasználás gyanúja alapján szabálysértési vagy büntetőeljárás indult,*
5. *az arra való jogosultság megszűnt,*
6. *érvényességi ideje lejárt,*
7. *annak jogosultja külföldre utazási korlátozás alatt áll, a korlátozás időtartama alatt,*
8. *a 19. § (3) bekezdésében foglalt okból visszavonták,¹⁰*
9. *a használatára jogosult meghalt, vagy*
10. *annak jogosultja az úti okmányáról lemondott.”¹¹*

Ha az időbeni érvényesség fogalma ebben a törvényben is megfogalmazásra került, akkor joggal merül fel az a kérdés, hogy miért kell a Határforgalom-ellenőrzési Szabályzatban is azt „ismételten” rögzíteni? Azért, mert a külföldre utazásról szóló törvény személyi hatálya csak a magyar állampolgárokra, a Magyarországon élő hontalanokra, a bevándorolt és letelepedett jogállású harmadik országbeli állampolgárokra – a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény eltérő rendelkezése hiányában –, illetve a magyar menekültügyi hatóság által menekültként, valamint menedékesként elismert személyekre terjed ki.

A jelenleg hatályos követelményrendszer alapján egyértelműsíthető, hogy az államhatárt nem lehet olyan okmánnyal átlépni, amely nem felel meg a kiállítására jogosult hatóság által meghatározott formai és tartalmi

¹⁰ Az útlevelelhatóság a kiskorú úti okmányát visszavonja, ha azt

a) a szülői felügyeleti jog gyakorlására jogosult bármelyik szülő vagy a gyám azért kéri, mert az úti okmány kiadásához való hozzájárulását visszavonta, vagy

b) a szülői felügyeleti jog gyakorlására jogosult szülő azért kéri, mert a másik szülő – akinek a szülői felügyeleti joga megszűnt vagy szünetel – a kiskorú úti okmányát a felügyeleti jog szünetelése alatt vagy megszűnését követően nem adta át.

¹¹ 1998. évi XII. törvény a külföldre utazásról, 20. § (1)

Forrás: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=34153.348209

Letöltés ideje: 2019. 01. 10.

követelményeknek, vagyis nem az arra jogosult hatóság állította ki, illetve ha az okmány hamis/hamisított, vagy nem az a személy használja fel, aki részére kiállították. Az ellenőrzés célja tehát az, hogy csak olyan személy átléptetése történjen meg, ahol az okmány és „eredeti, valós” tulajdonosa közötti közvetlen kapcsolat egyértelműen megállapítható.

Az időbeni érvényességre vonatkozó követelményrendszer naprakész ismerete elengedhetetlen az ellenőrzést végző tisztviselők számára, mert csak így tudnak megalapozott döntést hozni az ellenőrzések során. Kimondva egyszerű feladatnak tűnik, hogy az időbeli érvényességet ellenőrizni kell, azonban a bemutatott példák alapján is látható, hogy már önmagában is egy összetett feladatról van szó, amely nem csak a schengeni külső határon, a határforgalom-ellenőrzés keretében végrehajtott hatósági ellenőrzésnél jelentkezik, hanem a schengeni térség területén végzett valamennyi ellenőrzés alkalmával is.

A határforgalom-ellenőrzés folyamatában a leginkább személyfüggő feladat a személyazonosítás végrehajtása. A rendészeti célú személyazonosítás célja annak kétséget kizáró megállapítása, hogy az ellenőrzés alá vont személy azonos-e, az általa átadott okmányban található fényképen/arc képen látható személlyel.

„A személyazonosítás folyamatában meghatározó szerepe van a látási érzékelésnek, amely az azonosító személyről és az okmányban lévő fényképről a legtöbb információt szolgáltatja. A vizuális érzékelés során tárul fel az utas arcformája, annak szimmetriája vagy aszimmetriája, az arcelemek helyzete, fontos tulajdonságai, stb.”¹²

A kriminalisztikai személyazonosítással ellentétben a rendészeti célú személyazonosítás elkülönítése fogalmilag nagyon sokáig nem történt

¹² HÖRPK (1999): Szabályzat az útlevelezézők részére (a 29/1999 országos parancsnoki parancs 2. számú melléklete). Budapest, Határőrség Országos Parancsnoksága, 44. o. Forrás: Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály

meg.¹³ A két típusú személyazonosítás azonos céllal történik, de a lényeges különbség a végrehajtásra rendelkezésre álló időben, a végrehajtás helyében és módszerében van. A rendészeti célú személyazonosításnak az ellenőrzés helyszínén, az ellenőrzés folyamatába építetten, azonnali választ kell adnia az azonosságra vagy eltérésre. A személyazonosítás különböző megfogalmazásaival találkozhatunk, amelyek közül az alábbi két kiemelés közel egy évtizedes különbséggel íródott.

„A személyazonosítás, a személyadatok pontosságának, hitelességeinek és valódiságának, az arckép-fénykép azonosságának megállapítását szolgáló sokoldalú módszerek, eljárások, intézkedések alkalmazása.”¹⁴

„Személyazonosítás az arckép-fénykép azonosságának, avagy eltéréseinek, a személyi adatok hitelességének és valódiságának megállapítását szolgáló sokoldalú módszerek, eljárások tudatos alkalmazása.”¹⁵

A két fogalom vizsgálatából megállapítható, hogy azonos tartalommal bírnak, tehát lényegi változás nem következett be az idő múlásával, és az okmányok tartalmi és biztonsági elemeinek fejlődése sem volt rá hatással.

A jelenleg hatályos Határforgalom-ellenőrzési Szabályzat csak nyolc alkalommal használja a „személyazonosítás” kifejezést, de minden esetben csak mint végrehajtandó feladatot. Ezen hiányosság „orvoslására” indokolt feleleveníteni és alkalmazni az alábbi meghatározását a személyazonosításnak.

¹³ Balla József: A biometrikus adatokat tartalmazó úti és személyazonosító okmányok biztonság növelő hatása a határ- és közbiztonság alakulására. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2013. (Doktori PhD értekezés)

¹⁴ Jegyzet: Határforgalmi ismeretek I. kötet. Belügyminisztérium. Körmend, 2001. 135. o.

¹⁵ MRTT: Rendészettudományi Szószedet. A magyar rendészeti szervek által gyakran alkalmazott szakmai szócikkek gyűjteménye. IRM Oktatási Főigazgatóság – Magyar Rendészettudományi Társaság. Budapest, 2008. 351. o.

Forrás: <http://rendeszet.hu/rendeszeti-szoszedet>

Letöltés ideje: 2019. 01. 11.

„A személyazonosítás végrehajtása során a határátlépésre jelentkező személy arcának főbb jellegzetességeit, lehetőleg az útlevelelben lévő megfelelő beállítottságú helyzetben kell jól megfigyelni. A megfigyelést főként az arc formájának, a haj, homlok, szem, orr, száj, áll és a fül főbb jellegzetességeinek megállapítására kell összpontosítani. Ezzel a részletességgel kell megfigyelni az útlevelelben lévő fényképet is és a két megfigyelést gondolati úton össze kell hasonlítani. Eltérések esetén figyelembe kell venni az útlevelel kiállítása (fényképkészítés) óta eltelt időt, az azóta bekövetkezett természetes változásokat (hajviselet, hajszín, bajusz, szakáll), valamint a fénykép minőségét és a kicsinyítés arányát.”¹⁶

A személyazonosítás végrehajtását negatívan befolyásoló szubjektív tényezők megszüntetését és az ellenőrzés biztonságának fokozását célozza meg a biometrikus adatok rendészeti célú alkalmazása. A biometrikus adatok alapján történő személyazonosítás végrehajthatósága érdekében rögzített biometrikus adatok minden esetben a kor technikai és technológiai fejlettségi szintjével összhangban eredményezik az okmányok biztonsági elemeinek fejlődését. A biometrikus adatok alapján történő személyazonosítás és a hagyományos, okmányba rögzített biztonsági elemek alapján történő személyazonosítás nem nélkülözik egymás jelentését, hanem kiegészítik egymást. A biometrikus adatok alapján történő személyazonosítás során érvényesülnie kell a módszer- és eszköz-specifikus követelményrendszernek. Minden ellenőrzési mechanizmusnak megvan a kívánt biztonsági szint eléréséhez igazodó helye.

A schengeni térség biztonságának növelése érdekében elengedhetetlen volt az úti okmányok biztonsági elemeinek egységesítése, amely az európai összetartozás mellett a könnyebb ellenőrizhetőséget is biztosítja. Természetesen közösségi érdek mellett nem lehet figyelmen kívül hagyni a nemzeti érdeket sem.

¹⁶ BM: Kézikönyv a BM Határőrség határforgalom ellenőrzésében résztvevő sorállomány részére. Belügyminisztérium Határőrség Országos Parancsnokság. Budapest, 1982. 157. o.

„Az okmányvédelem, az okmányok biztonságának fejlesztése és megtartása nemzeti érdek. Ebbe a feladatkörbe tartozik a leginkább védett okmányok, az útlevelek és a személyazonosító okmányok folyamatos fejlesztése, és az egységes ellenőrzési módszerek kimunkálása.”¹⁷

A Tanács 2004. december 13-án kelt 2252/2004/EK rendeletében¹⁸ (továbbiakban: rendelet) szabályozta első alkalommal részleteiben az Európai Unió tagállamai által kiállított útlevelek és úti okmányok biztonsági jellemzőire és a biometrikus adatokra vonatkozó előírásokat. A Rendelet létrejöttét a biztonság fokozása szempontjából két fő cél vezérelte:

- az útlevelek biztonságosabbá tétele a harmonizált biztonsági jellemzőkre vonatkozó standardok kötelező érvényű meghatározása révén;
- megbízható, közvetlen kapcsolat biztosítása az útlevél és annak tulajdonosa között a biometrikus azonosítók bevezetése révén.

A rendelet meghatározza az úti okmányok minimum biztonsági elemeit is, amelynek célja – azon kívül, hogy egységes megjelenést, formátumot adnak az okmánynak –, hogy biztosítsák az okmány hamisítás elleni védelmét. A minimum biztonsági követelmények az alábbi okmányelemekre terjednek ki:

- az okmány alapanyagára;
- a személyazonosító adatokat tartalmazó oldalra;
- az alkalmazott nyomdatechnikára;

¹⁷ Hazai Lászlóné dr.: Ajánlás. Som Krisztián: A magyar úti okmányok 1848–2012. Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. Budapest, 2014.

¹⁸ A Tanács 2252/2004/EK rendelete (2004. december 13.) a tagállamok által kiállított útlevelek és úti okmányok biztonsági jellemzőire és biometrikus elemeire vonatkozó előírásokról L 385/1.

Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32004R2252>
Letöltés ideje: 2019. 01. 10.

- a másolás elleni védelemre;
- a kiállítási technikára.

A rendelet fontos mérföldkő volt az okmányok megfelelő szintű védelme, egységesítése terén is. Ha a magyar okmányok közül csak két példát ragadunk ki az összehasonlításra, akkor is egyértelműen tettenérhető a nagyléptékű fejlődés, még akkor is, ha a magyar úti okmányok védelmi rendszere a világ élvonalába tartozik. A rendszerváltás időszakában érvényben lévő magyar 1984 M útlevel adatok oldalának¹⁹ normál megvilágítású megfigyeléséből is megállapítható, hogy a személyes adatok magára a biztonsági papírra kerültek felvitelre, nyomtatási eljárással úgy, hogy azokat nem védte semmi – még fólia sem – a hamisítás ellen. Ennek következtében, ha ez az okmány, hamisítás tárgyává vált, akkor a törlés/átírás módszerét alkalmazva – amely mechanikai, vagy vegyi törlés lehet – viszonylag egyszerűen végrehajtható volt az adatok változtatása. Természetesen a hamisítás minőségétől jelentősen függött, hogy milyen mértékűek voltak a felfedést segítő hamisítási jegek. A védelem nélküli megszemélyesítéssel ellentétben a hagyományos ragasztott fényképeket már egy nedvesbélyegző-lenyomattal és fóliával is biztosították a fényképcsere hamisítási módszer végrehajtása ellen.

Ha a rendelet hatálybalépését követően, a 2006-tól kiadott magyar magánútlevel²⁰ adatok oldalát vizsgáljuk meg szintén normál megvilágítás mellett, akkor azt tapasztaljuk, hogy a hamisítás elleni védelem rendszere

¹⁹ Az említett okmány adathordozó oldalának képi megjelenítése megtalálható Som Krisztián könyvében: A magyar úti okmányok 1848–2012. Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, Budapest, 2014.

A világ szinte valamennyi országára vonatkozóan, a biztonsági okmányok képi információi megtalálhatóak az EDISON okmány-nyilvántartó rendszeren, amely bárki számára elérhető az interneten.

Forrás: <http://www.edisontd.net/>

²⁰ Az útlevel egyes képi információi megtalálhatóak az okmány gyártását végző Pénzjegynyomda honlapján.

Forrás: <http://www.penzjegynyomda.hu/fuzetokmianyok/>

olyan szintet ért el, amelynél az egyes biztonsági elemek között is korrelációs kapcsolat van, vagyis azok egymásra épülnek. Hamisítási láncolatokat kell annak érdekében elkövetni, hogy egy adat változtatása megtörténhessen. Ennek következtében viszont növekszik a hamisítási jegyek száma és az esélye a hatóság általi felfedésének. Ezen két logikai okfejtés alapján is levonható az a következtetés, hogy a hamisítás tárgyát leginkább azok az okmányok alkotják, amelyeknek az okmányvédelmi rendszere alacsonyabb szintű, mivel a hamisítók ott kevesebb „munkával” tudják az megváltoztatását, hamisítását végrehajtani. Azon biztonsági okmányok, amelyek az okmányvédelmi „fejlettség” legmagasabb szintjén állnak, viszonylag alacsonyabb számban válnak a hamisítás tárgyává, mivel szinte a nullával egyenlő annak az esélye, hogy a jogtalan/külső beavatkozást az ellenőrzésre jogosult hatóságok munkatársai ne vegyék észre.

A világ országainak úti okmányai között még ma is vannak olyanok, amelyek kevésbé védettek, és nem biztos, hogy alkalmasak arra, hogy a schengeni térség külső határainak átlépésére jogosítsák fel a tulajdonost. Magyarország kormányrendeletben (328/2007. (XII. 11.) Korm. rend.) rögzíti azon útlevelek felsorolását, amelyeket nem ismer el azzal a céllal, hogy azzal Magyarországra utazzanak és tartózkodjanak:

1. *„Szomália által kiállított magán-, szolgálati és diplomata és különleges útlevel*
2. *Irak által kiállított magán-, szolgálati és diplomata-útlevel „M”, „N” és „S” sorozata*
3. *Nigéria által kiállított, laminált adatoldalt tartalmazó magánútlevel „A” és „AA” sorozata*
4. *Csád által kiállított különleges útlevel.”*²¹

²¹ 328/2007. (XII. 11.) Korm. rendelet a harmadik országbeli állampolgárok részére kiállított, magyarországi beutazás céljából elismert okmányok meghatározásáról.

Forrás: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=112625.331483

Letöltés ideje: 2019. 01. 11.

Az, hogy milyen okmány jogosítja fel a tulajdonosát a schengeni külső határok átlépésére, egy külön eljárásrendnek a része, amelyet az Európai Parlament és Tanács 1105/2011/EU határozata részletesen szabályoz.

- *„(1) A tagállamok az úti okmányok listájának közlését követő három hónapon belül értesítik a Bizottságot a listán szereplő úti okmányok elismerésére vagy el nem ismerésére vonatkozó álláspontjukról.*
- *(2) Amennyiben a tagállam elmulasztja álláspontjának az (1) bekezdésben említett határidőn belüli közlését, a kérdéses úti okmány mindaddig elismertnek tekintendő, amíg ez a tagállam értesítést nem küld annak el nem ismeréséről.”²²*

A meghatározott eljárásrend következtében a tagállamoknak lehetősége és egyben szabályozó szerepe is van a harmadik országok által kiadott úti okmányok elfogadása terén, mert önös érdekük is, hogy az adott három hónapos időintervallumon belül vizsgálat tárgyává tegyék az érintett okmányt/okmányokat, és nyilatkozzanak annak elfogadásáról, vagy elutasításáról.

Összegzés

Az úti okmányok biztonsági elemeinek fejlődésével a határforgalom-ellenőrzés keretében végrehajtott okmányellenőrzés egyszerűbbé, gyorsabbá és biztonságosabbá vált. Az egyszerűbb kifejezés alatt ebben az esetben azt kell érteni, hogy már az első vonalas ellenőrzés során, egyszerű módszerekkel és nagyon sok esetben technikai eszköz nélkül is lehetőség van megalapozott véleményt mondani az eredetiségre, vagy a közok-

²² Az Európai Parlament és Tanács (EU) 1105/2011 határozata (2011. október 25.) a külső határok átlépésére jogosító és vízummal ellátható úti okmányok listájáról, valamint az e lista összeállítására irányuló eljárás meghatározásáról.

Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32011D1105>
Letöltés ideje: 2019. 01. 10.

irat-hamisítás gyanújára vonatkozóan. Az okmányelemek fejlesztésének ugyanis nem csak az a célja, hogy megnehezítsék, vagy még inkább lehetlenné tegyék a hamisítást, hanem az is, hogy megkönnyítsék az eredetiség ellenőrzését. Ezen cél megvalósulása hozzáadott értéket képvisel a tömegellenőrzés keretében végrehajtott ellenőrzéshez, mert jelentősen csökkenti az ellenőrzéshez szükséges időt úgy, hogy a biztonságot, mint követelményt maximálisan érvényesíti.